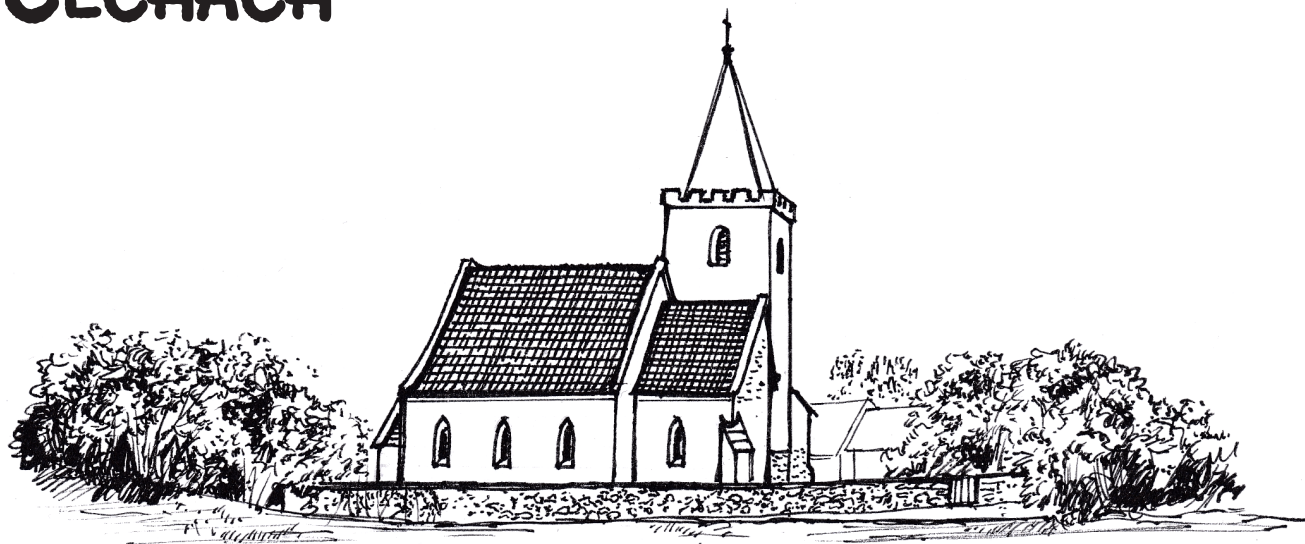

**HONZÍKŮV PRŮVODCE
PO VÝCHODNÍCH
ČECHÁCH**

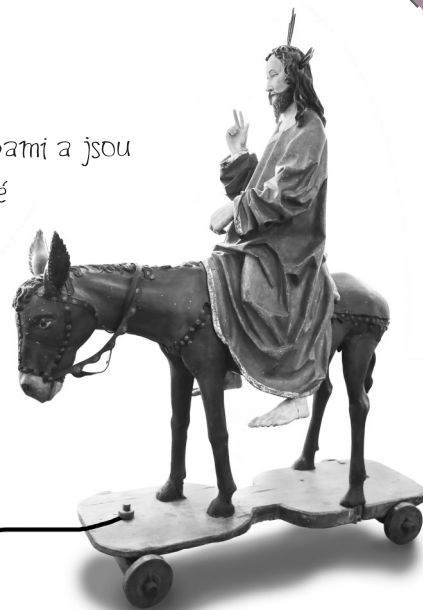
STŘEDOVĚKÉ VENKOVSKÉ KOSTELÍKY

1. Slavoňov, kostel sv. Zikmunda
2. Králova Lhota, kostel sv. Václava
3. Horní Staré Město, kostel sv. Václava
4. Osice, kostel Nanebevzetí Panny Marie
5. Stav, kostel sv. Petra a Pavla
6. Kojice, kostel sv. Petra a Pavla
7. Písečná, kostel sv. Kateřiny
8. Tři Bubny, kostel sv. Jiří
9. Rohozná, kostel sv. Erasma
10. Dolní Újezd, kostel sv. Martina

K ČEMU KOSTEL SLOUŽIL?

Venkovské kostelíky jsou ve většině obcí nejstaršími dochovanými stavbami a jsou malými ozdobami české krajiny. Ve středověku vznikaly jako náboženské stavby, kde se každou neděli scházeli lidé na mši. S místním kostelíkem byly spojeny i hlavní události jejich života. Křtily se zde děti, probíhaly sňatky a pohřby. Kromě Vánoc a Velikonoc se držela řada dnes už pozapomenutých církevních svátků. Přímo s místním kostelem bylo spojeno posvícení konané ve výročí vysvěcení kostela a poutní slavnost spojená se světcem, jemuž byl kostel zasvěcen. O velkých svátcích se předváděly živé hry zobrazující náboženské příběhy, předchůdce divadla.

Zkus zjistit, kterému světcovi je zasvěcen kostel v místě, kde bydlíš, a na kterou neděli připadala pout'.

Kostel byl pro obec důležitý i z jiných, než náboženských důvodů. Zpravidla to byla nejpevnější stavba ve vsi, kde lidé hledali útočiště před hrozícím nebezpečím. Ohrazený prostor kolem kostela se kromě pohřbívání používal i pro důležitá veřejná shromáždění a soudní jednání.

Nejstarší kostely na venkově si dávali stavět různí velmoži a šlechtici u svých turzí. Z těch se ale většinou zachovaly jen nepatrné zbytky a jejich výzkum je úkolem pro archeology. Kostel dnes nejčastěji stojí na vyvýšeném místě uprostřed vsi na návsi nebo u ní. V dlouhých podhorských vsích, které náves nemají, stával kostel u křižovatky nejdůležitějších cest nebo v polovině délky vesnice. Někdy potkáme také osaměle stojící kostel ve volné krajině, který přečkal zánik vesnice, k níž původně patřil.

Kolem samotného kostela se rozkládal malý hřbitov obehnaný okrouhlou ohradní zdí. Zeď vymezovala posvátné území. Chránila ho před pasoucím se dobytkem a v době nebezpečí zadržela nezanedbatelné hosty.

Vstup tvořila většinou jednoduchá brána.

V pozdní gotice se jako vstupní objekty stavěly také nízké věže, často sloužící jako zvonice. Jejich úzká okénka připomínají střelny.

Když plocha hřbitovů přestávala stačit, rozšiřovala se nebo se z hygienických důvodů pohřebiště stěhovala na místa mimo vesnici. Protože se několik staletí mrtví pohřbívali na malé ohrazené ploše, při kopání nového hrobu jáma často narušila starší hrob. Vyzdvížené kosti se pietně ukládaly do kostnice. Mohl to být zahloubený prostor pod kostelem nebo samostatná stavbička, někdy také spojená s pohřební kaplí. Kostnici s kaplí v patře se říká karnier.

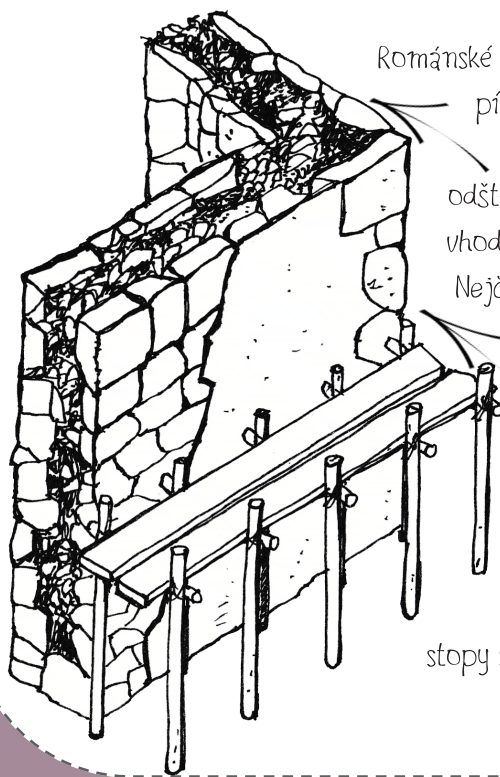
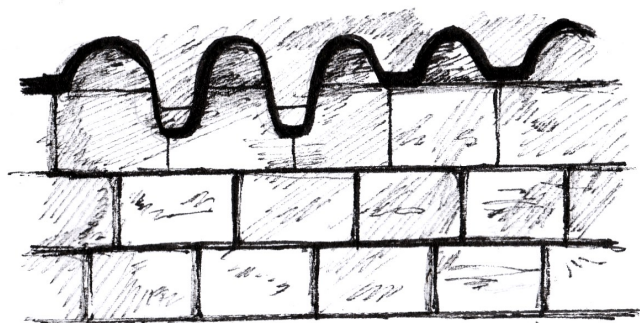

Archeolog musí dobře znát lidskou anatomii, aby poznal i zpřeházené kosti. Umíš nakreslit lidskou kostru?

MATERIÁL A KONSTRUKCE

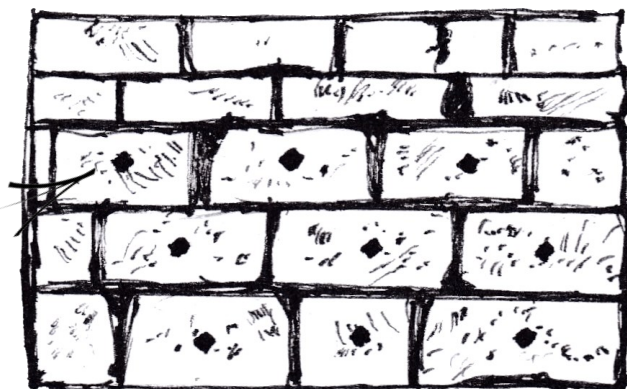
Pro stavbu kostela lidé vyhledávali materiál z nejbližšího okolí vsi. Různé druhy kamene se liší svou odolností i možnostmi opracování. Kámen se spojoval maltou – kašovitou směsí vody, vápna a písku, která po nanesení pomalu tuhne. Výroba malty byla malou alchymí. Malta měla různé vlastnosti podle kvality a množství použitého vápna a písku. Ke zlepšení vlastností se používaly i další příměsi jako drcené cihly, ale třeba i tvaroh nebo vajíčka.

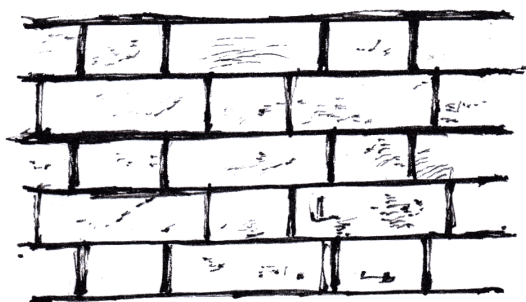
Románské kostely se stavěly z dobře opracovatelné opuky nebo pískovce. Úhledné kvádríčky často doplňovaly ozdobné prvky. Přesně opracovaný byl ale jen líc zdiva – vnitřek vyplňovaly kamenné odštěpky a spousta pevné románské malty. Když nebyl k dispozici vhodný kámen, kvádríkový vzorec se napodoboval rytím v maltě. Nejčastěji jsou středověké stavby postavené z lomového kamene, který nemusel být přesně opracovaný, a počítalo se s tím, že zeď bude nakonec omítnutá. Na stavbu se mohl použít i tvrdý a těžko opracovatelný kámen. Otesané kvádry zpevňovaly pouze nároží stavby.

Ve zdivu jsou patrné řádky, ve kterých se zdivo zarovnávalo. V některých jsou řady otvorů, místy i se zbytky dřeva. To jsou stopy středověkého lešení, které sloužilo k práci ve výšce.

Zdí s lícem z kamenných kvádrů znala i gotika. V okolí Hořic a Jičína byl dostatek kvalitního pískovce, z kterého byl vystavěn třeba hrad Kost. Stejnou technikou se v okolí stavěly i venkovské kostely. Každý kámen má uprostřed důlek – v tomto místě se kámen bral do speciálních kleští zvaných krepna, které usnadňovaly manipulaci s těžkým kamenem.

1

2

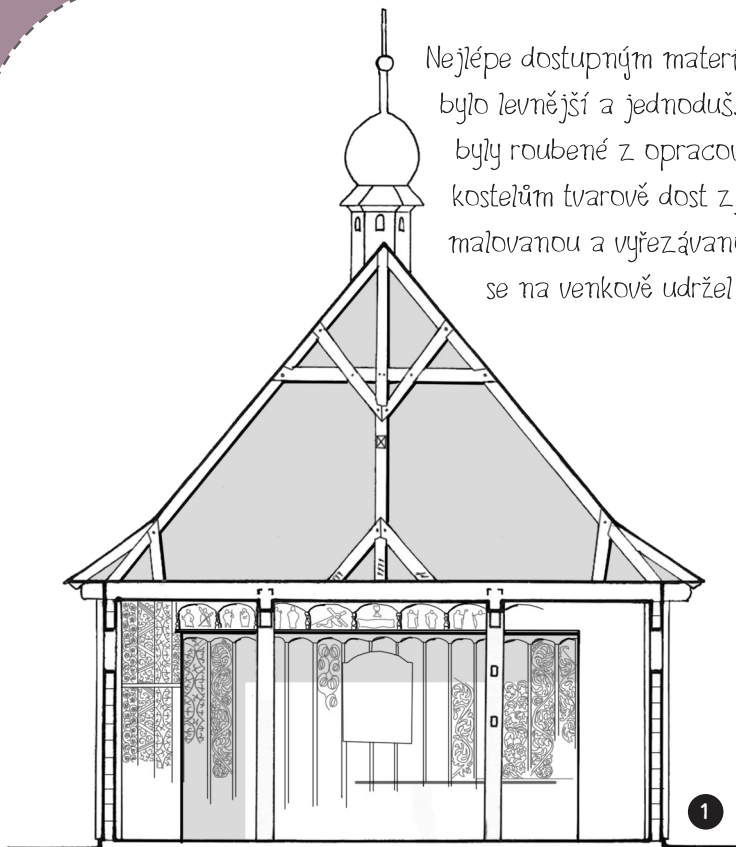
V nížině kolem Labe bylo málo zdrojů dobrého kamene, ale zase se tu dal těžit kvalitní cihlářský jíl. Už ve středověku se tu proto stavělo i z pálených cihel. Výhodou cihel je jejich standardizovaný rozměr, který umožňuje skládat je do přesných vazeb. Středověké cihly byly téměř o polovinu vyšší, než jsou dnešní cihly.

Ve středověku se věřilo v zázračné působení ostatků světců. Tento kult hojně podporoval také Karel IV. Lidé ale vedle oficiální nauky věřili také řadě pověr. Jednou z nich bylo, že samotný kostel jako posvěcená stavba má zvláštní moc. Potají proto oškrabovali zdivo a omítku a prášek si odnášeli domů. Na zdivu kostelů někdy dodnes nacházíme hluboké vrypy a kulaté důlky, které za sebou středověcí vandalové zanechali.

3

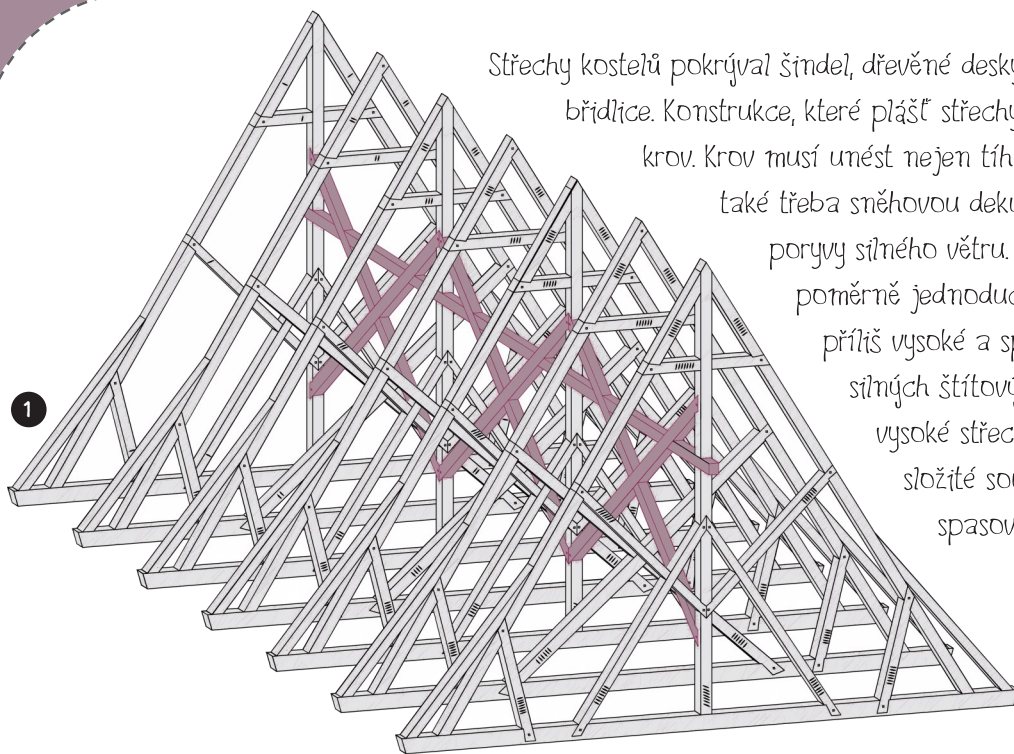
Nejlépe dostupným materiálem bylo dřevo. Vystavět z něj celý kostel bylo levnější a jednodušší, ale stavba byla méně trvanlivá. Tenké stěny byly roubené z opracovaných kmenů. Stavby byly proti zděným kostelům tvarově dost zjednodušené a své působivosti dosahovaly malovanou a vyřezávanou výzdobou. Tento způsob výstavby kostela se na venkově udržel v téměř nezměněné podobě až do 17. století.

Jednou z oblíbených technik výzdoby byla malba přes šablonu, kterou snadno zvládnul i řemeslník bez výtvarné přípravy. Řazením šablon s ornamenty vedle sebe vznikala složitá gotická krajka.

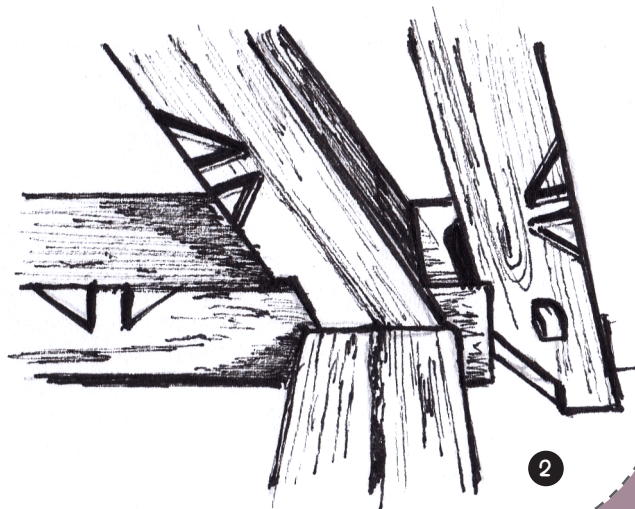
Malbu přes šablonu si můžeš zkusit i ty!

Střechy kostelů pokrýval šindel, dřevěné desky, prejzy, tašky nebo břidlice. Konstrukce, které plášť střechy nesou, se nazývají krov. Krov musí unést nejen tíhu střešní krytiny, ale také třeba sněhovou deku a hlavně přečkat poryvy silného větru. Nejstarší krovy měly poměrně jednoduchý tvar, střechy nebyly příliš vysoké a spoléhaly se na oporu silných štítových zdí. Mladší pyšně vysoké střechy v sobě ukrývaly složité soustavy přesně spasovaných trámů.

Tesař pracoval rukama, když tesal trámy z kmenů, a pracoval hlavou, když konstrukci vyměřoval a sestavoval. K orientaci v množství konstrukčních prvků sloužily tesařské značky. To mohly být římské číslice, různě tvarované záseky nebo geometrické symboly. Tesaři téměř nepoužívali kovové prvky a spoje trámů zajišťovaly hřeby z dubového dřeva.

DISPOZICE – ROMÁNSKÝ KOSTEL

Nejstarší románské kostely nechal stavět panovník, majetní úředníci a šlechtici. Kostely sloužily menšímu počtu lidí a až do konce 12. století byly poměrně malé. Na východní straně měly půlkruhovou niku zvanou *apsida*, ve které byl umístěn jednoduchý oltář s křížem.

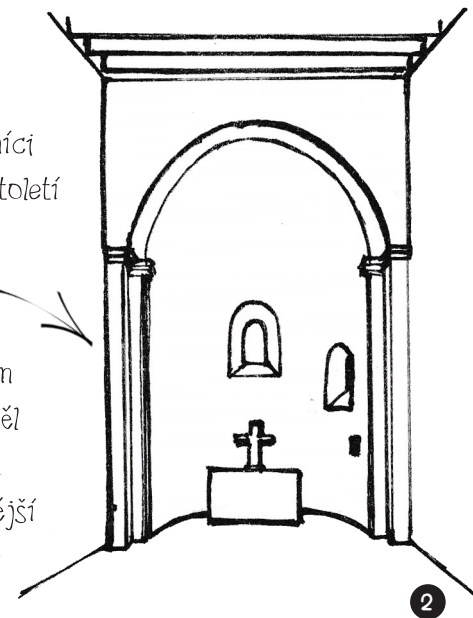

Doplň k šípkám popis!

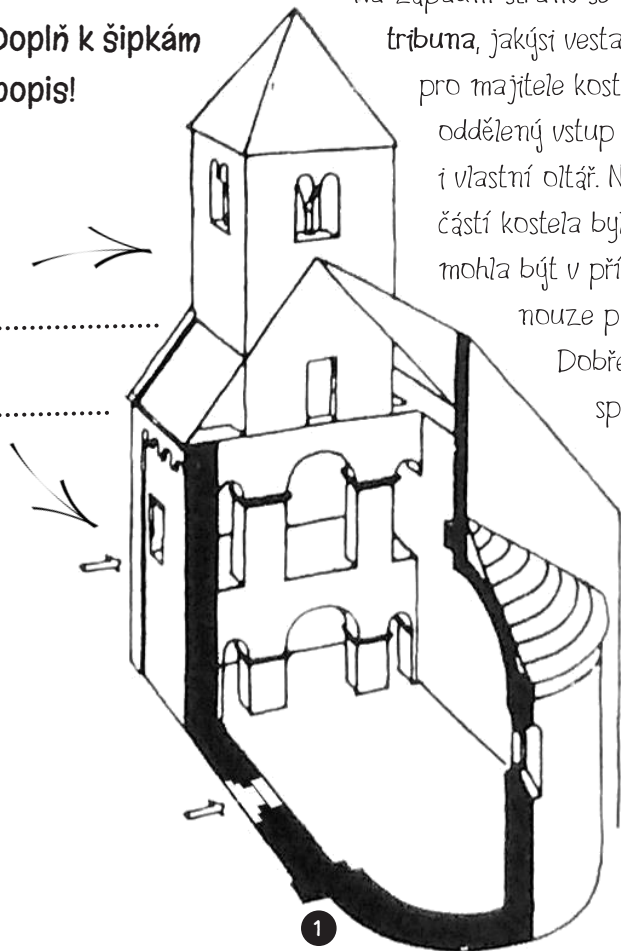
Na západní straně se nacházela tribuna, jakýsi vestavěný balkon pro majitele kostela, který měl oddělený vstup a mohl mít i vlastní oltář. Nejbezpečnější částí kostela byla věž, která mohla být v případě

nouze použita jako útočiště.

Dobře zabezpečenou spojnici mezi jednotlivými patry byla stísněná schodiště v síle zdi.

2

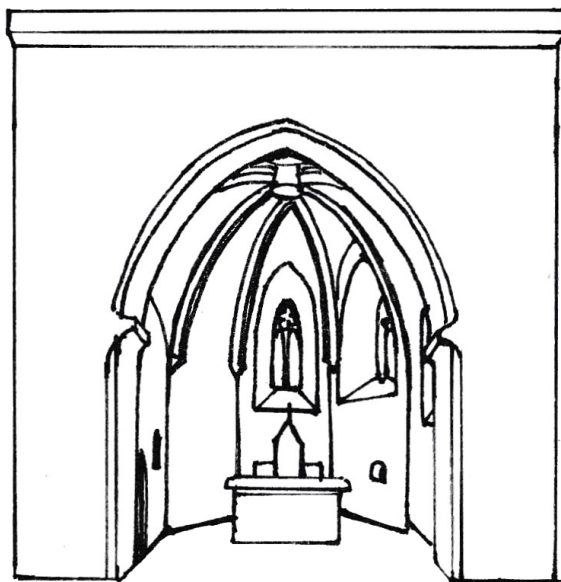
1

3

DISPOZICE – GOTICKÝ KOSTEL

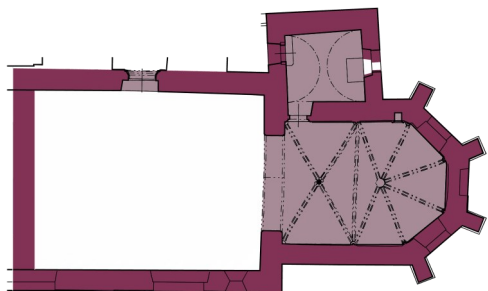
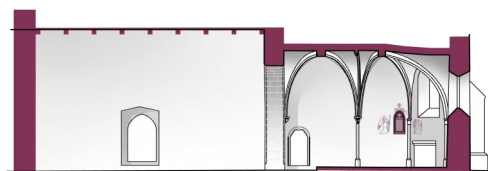
Gotický kostel měl za úkol pojmout rostoucí počet věřících a hlavně v nově zakládaných rozsáhlých vsích vznikaly velké, takzvané kolonizační kostely. Kněžiště gotického kostela bylo větší a od lodi bylo odděleno vítězným obloukem. Ten rozděloval prostor pro věřící (laiky) a pro duchovní. Kněžiště raně gotických kostelů měla jednoduchý přibližně čtvercový půdorys. Potupně se ale začala prosazovat víceboká kněžiště a během první poloviny 14. století začala převažovat. Nejobvyklejším typem se stalo kněžiště se dvěma poli klenby a polygonálním závěrem. Kvůli tíže zaklenutí byla nároží zvenku zpevněna opěrnými pilíři.

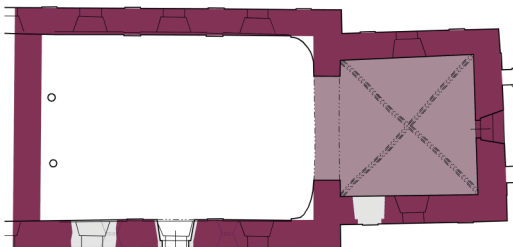
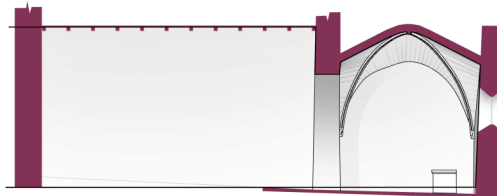
1

Jaké geometrické tvary tvoří základ kněžišť těchto kostelů?

2

3

KNĚŽIŠTĚ

Nejposvátnějším objektem v kněžišti byla oltářní menza, na které během mše probíhalo symbolické proměňování. Byla to masivní

kamenná deska na podezdívce, umístěná v čele

presbytáře. Kněz sloužil mši směrem k ní, zády

k lidem. Při vysvěcení nového kostela byl do schránky

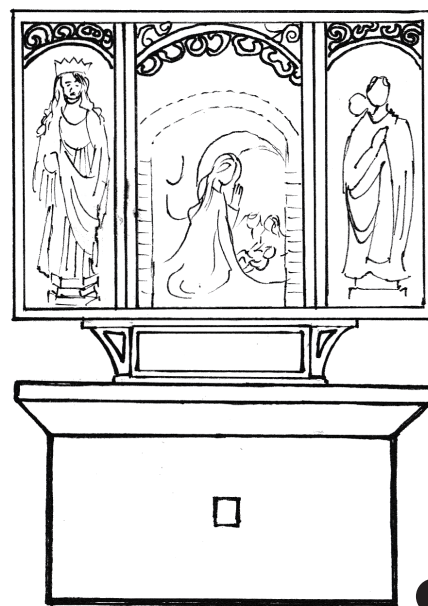
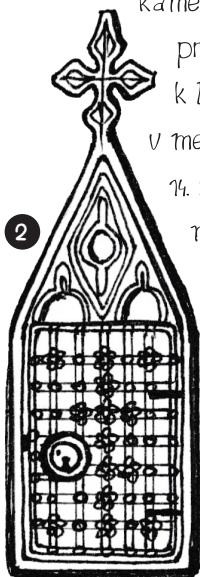
v menze uložen svátek a ostatky svätce. Na oltář se ve

14. století začaly umísťovat bohatě zdobené dřevěné

nástavce – retabula – s obrazy svätců a výjevy

z bible. Nástavců se zachovalo velmi málo a bývají

vystaveny v muzeu.

Na severní straně kněžiště bylo umístěno sanktuárium. – kamenná schránka, ve které se uchovávalo Tělo Páně – posvěcené hostie. Její obsah musel být dobře zabezpečený, ale zároveň viditelný pro věřící. Dvířka sanktuária se zamykala klíčem a často je tvořila ozdobná průhledná mřížka.

Naproti sanktuáriu bývá umístěno sedile, mělký a široký výklenek.

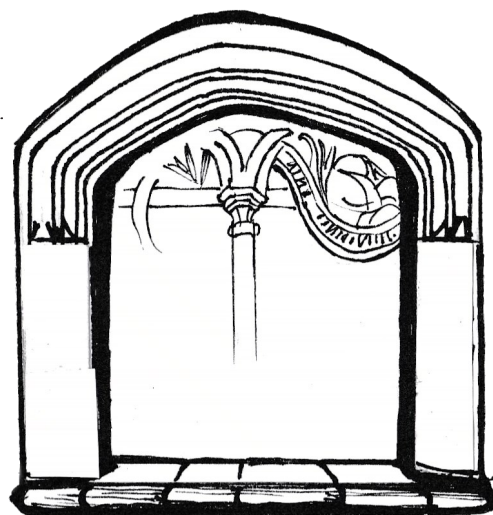
Mohli zde usednout obzvláště vážení hosté. Jiné využití mohlo

mít během Velikonoc, když se hrály pašijové hry. Výklenek

představoval Boží hrob, kam se na Bílou sobotu ukládala socha

těla Ježíše Krista.

Další výklenky na stěnách sloužily pro odkládání předmětů během mše.

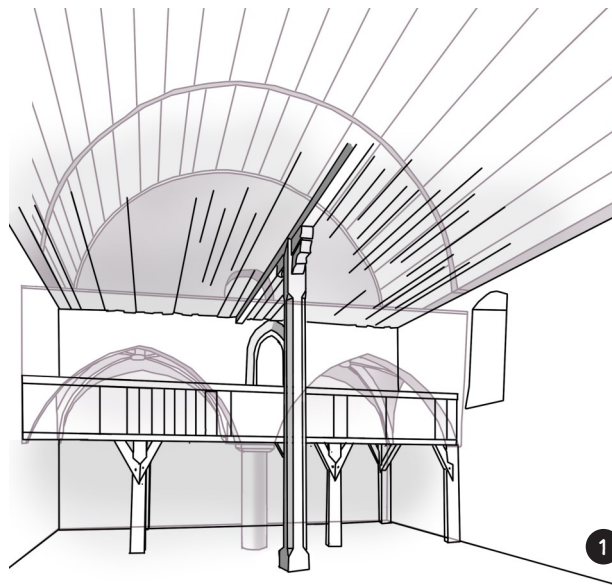

LOŽ

Hlavní prostor pro věřící se nacházel v rozlehlé lodi. Zde se při mši původně stálo a dřevěné lavice na venkov dorazily často až v době baroka nebo renesance. Od druhé poloviny 14. století se po stranách vítězného oblouku začaly objevovat boční oltáře. Ty měly vlastní zasvěcení, byly však podřízeny hlavnímu oltáři.

Na západní straně se v některých raně gotických kostelích ještě stavěly zděné tribuny, brzy ale vymizely a nahradily je dřevěné konstrukce. Ty už měly jiný účel, než jejich románské předchůdci.

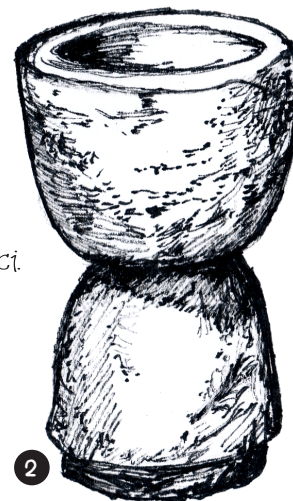
Dřevěné kruchty začali využívat zpěváci a později i další hudebníci doprovázející mši. Dřevěné pavlače také zvyšovaly kapacitu kostela. V případě potřeby byly vícepatrové a pokračovaly i po stranách lodi.

Znáš nějakou starou duchovní píseň? Jedna z nich ve středověku plnila funkci národní hymny.

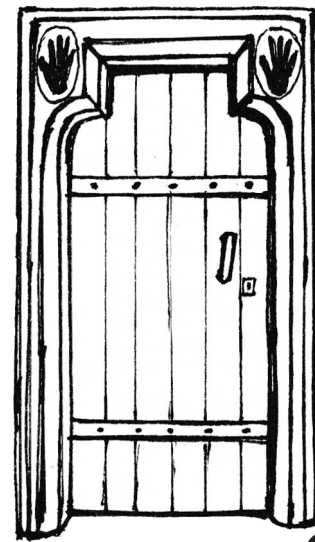
.....

V lodi také někdy nalezeme křtitelnici, mohutnou kamennou nádobu na podstavci. Ve středověku se v ní malé děti křtily ponořením do vody.

SAKRISTIE

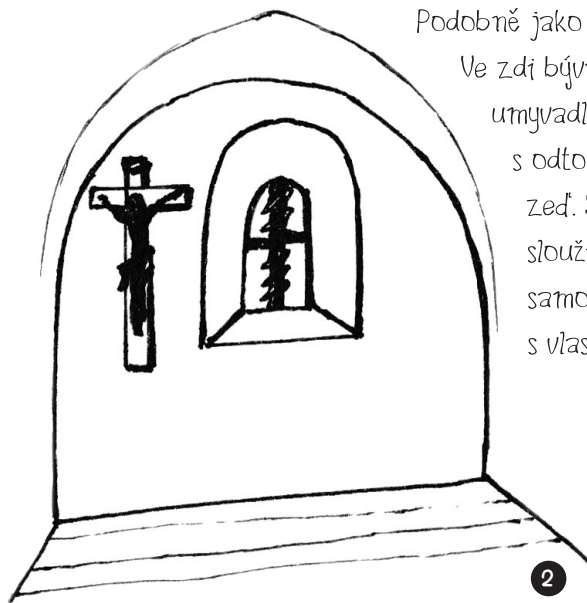
Sakristie je menší místnost situovaná nejčastěji na severní straně presbytáře. Původně byla přístupná pouze z interiéru kostela, byla osvětlená úzkým okénkem s mříží a měla jednoduchou klenbu. V dobře zabezpečené místnosti bývala uložena truhlice s kostelním majetkem, byly zde ukládány cenné předměty pro bohoslužbu a slavnostní oděvy. Vzácně dochované symboly dlaní na portálu dveří z kněžiště ukazovaly, že nepovolaným byl vstup do sakristie zapovězen.

1

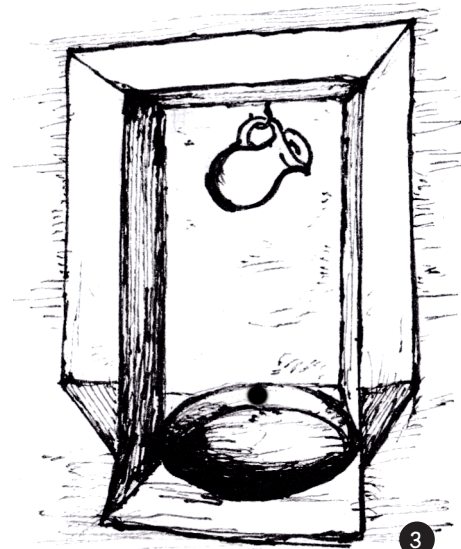
Jak se značí zákaz vstupu dnes?

2

Podobně jako dnes sakristie sloužila také knězi pro přípravu na mši.

Ve zdi bývalo zabudované umyvadlo – lavabo s odtokem vody ven skrz zeď. Sakristie mohla sloužit také jako samostatná kaple s vlastním oltářem.

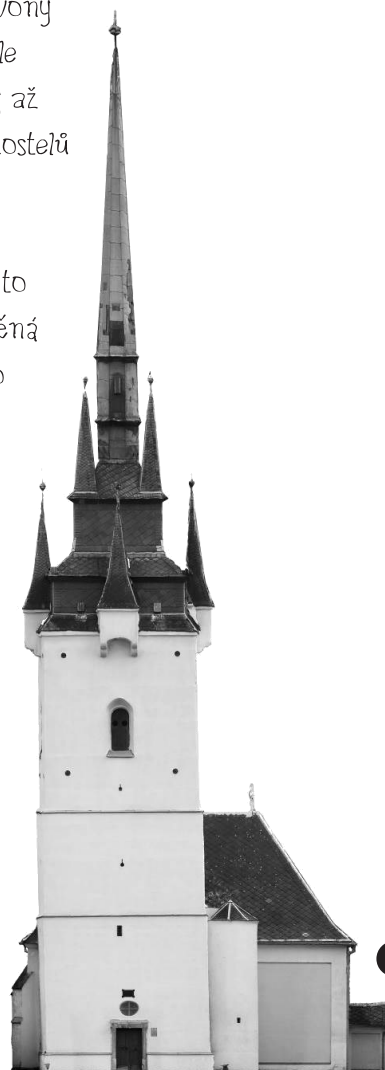
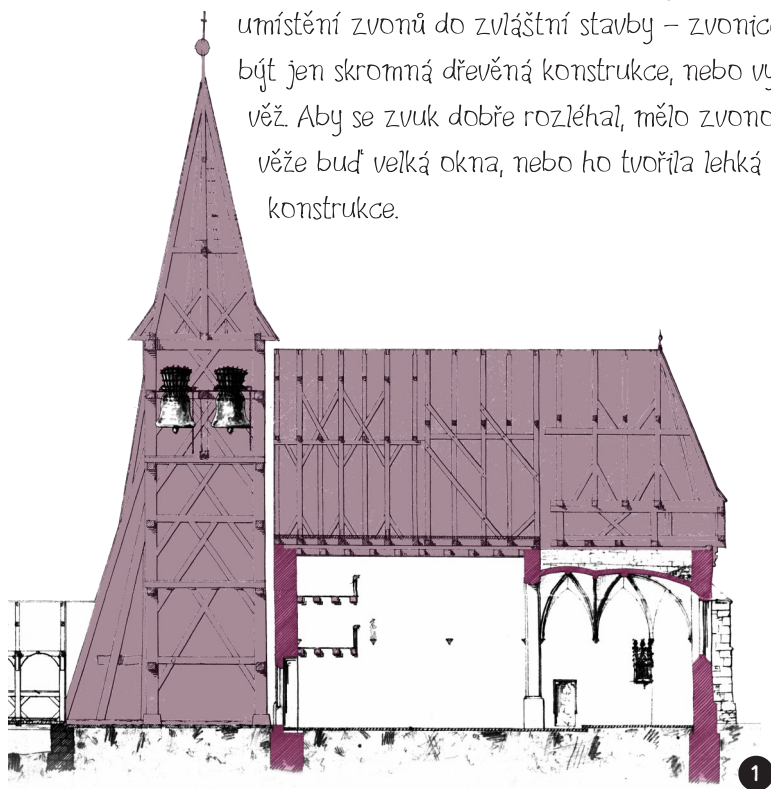

3

VĚŽE, ZVONICE A ZVONY

Do obrazu dnešních venkovských kostelíků neodmyslitelně patří vysoké věže. V jejich nejvyšším patře jsou na zvláštní dřevěné konstrukci zvané zvonová stolice zavěšeny zvony a jejich zvuk se z výšky rozléhá daleko do krajiny. K výrobě zvonu je ale potřeba velké množství speciální kovové slitiny a venkovské kostely měly až do konce 15. století mnohem menší zvony, než mají dnes. U gotických kostelů se věže začaly stavět až ke konci 14. století, většinou ale ještě později, mnohdy až v období baroka nebo renesance. Častým řešením bylo

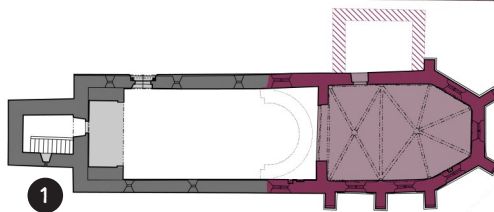
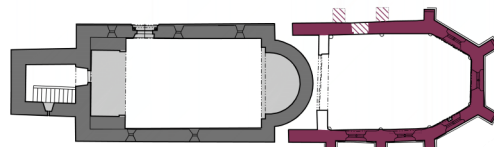
umístění zvonů do zvláštní stavby – zvonice. Mohla to být jen skromná dřevěná konstrukce, nebo vysoká zděná věž. Aby se zvuk dobře rozléhal, mělo zvonové patro věže buď velká okna, nebo ho tvořila lehká dřevěná konstrukce.

KDYŽ UŽ KOSTEL NESTAČIL NEBO SE NELÍBIL

Kostely jako stavby nebyly neměnné. Měnil se počet věřících, kteří je navštěvovali, a také názor na to, jak by měly vypadat. Časem začaly být příliš stísněné, tmavé nebo prosté. Problém s prostorem se řešil vestavbou dalších empór nebo rozšířením lodi. Probouřovala se nová větší okna, vkládaly se klenby do prostor, které měly do té doby jen prostý dřevěný strop. Malé románské apsidy se nahrazovaly větším gotickým kněžištěm. Pokud bylo potřeba nějakou část starého kostela zbořit, materiál se znovu použil ke stavbě. Jednak se ušetřilo a materiál také pocházel z posvěcené stavby, tak se z něj nemohl postavit třeba chlívek. Proto se v mladším zdivu někdy dají najít i kusy gotických klenebních žebér a jiných kamenických článků.

Když se kostel přestavoval, bylo potřeba co nejdéle zachovat funkčnost starého kněžiště, aby všichni lidé nemuseli docházet do jiné vsi. Nové kněžiště tak bylo stavěno tak, aby se staré mohlo co nejdéle používat.

KOSTELY SE ZVLÁŠTNÍ DISPOZICÍ

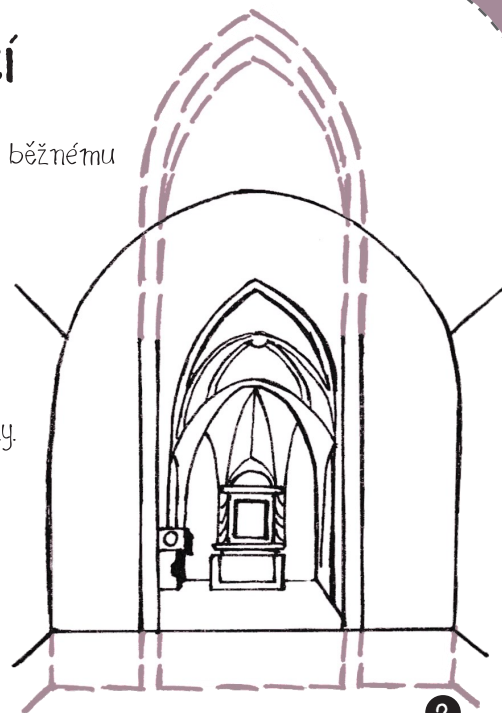
Ve vsích najdeme i stavby, které se vymykají běžnému standardu. Ve východních Čechách byly za husitských válek dobyty a vypáleny téměř všechny zdejší kláštery. Úžasné klášterní kostely potom zanikly, nebo byly poškozené a někdy i nedokončené stavby upraveny na venkovské kostelíky.

Kostely mívaly až do 20. století svého patrona, šlechtice, který se podílel na jeho

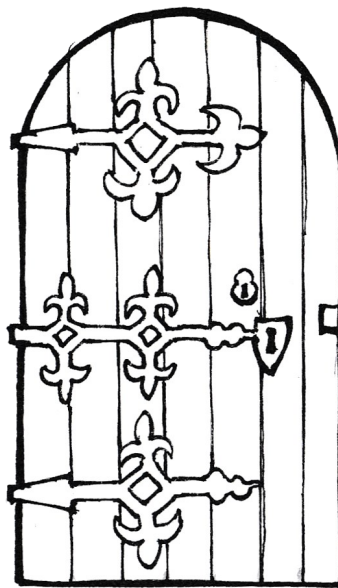
správě a majetkovém

zabezpečení. Byl to drobný zeman, kterému patřila jediná ves, nebo pán hradu a většího panství. Hradní páni využívali jako rodové pohřebiště některý z blízkých kostelů. Takový „hradní kostel“ byl bohatěji vyzdobený a někdy měl i druhé kněžiště sloužící jako samostatná kaple.

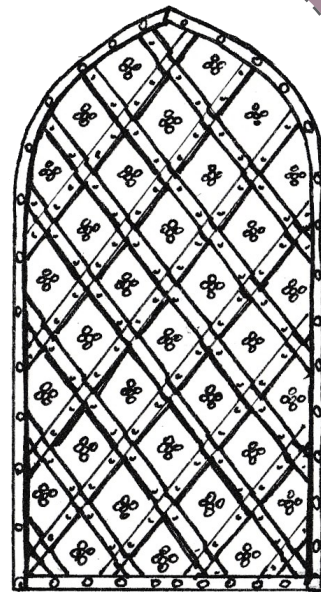

DVEŘE A PORTÁLY

Zvláštní pozornost se věnovala vstupům a průchodům mezi prostory. Křídlo dveří bylo vyrobeno z mohutných dřevěných desek. Z vnější strany bylo zesílené železnými páskami, které mívaly zdobné tvary. Dveře prostor, které potřebovaly zvláštní ochranu proti požáru, byly pobity pláty železného plechu, nebo byly celé vykované ze železa. Z vnitřní strany se dveře daly zajistit pevnou závorou, která byla zabudována přímo do zdiva.

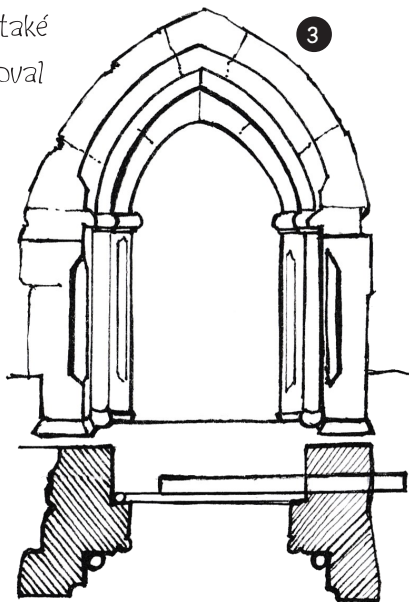

1

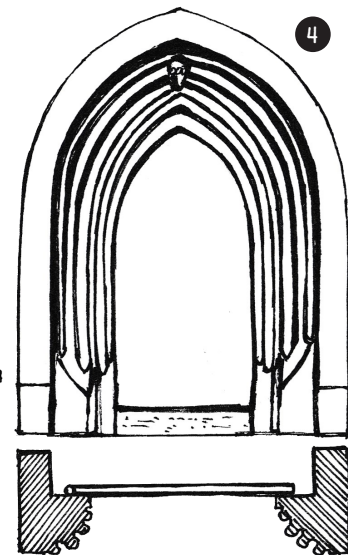

2

Vstup musel být nejen dobře zajištěný, ale také reprezentativní. Otvor v tlusté zdi se rozšiřoval směrem ven a přichozícího zde vítal kamenný portál, často nejzdobnější část stavby. Románské a raně gotické portály se skládaly z pravoúhlých ústupků, mezi které se vkládaly kamenné sloupky. V mladším období se přísná sestava rozplynula do měkké křivky tvořené výžlabky a pruty různých tvarů.

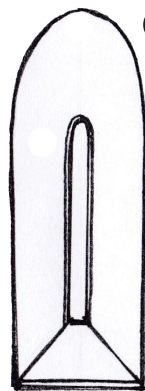
3

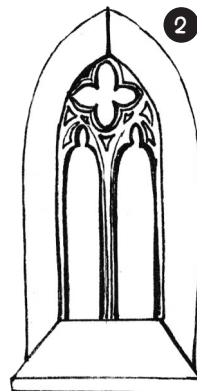
4

OKNA

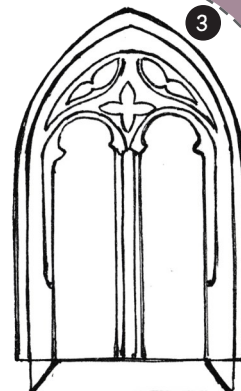
Nejstarší románské a gotické kostelíky měly úzká, na obě strany rozevřená okénka. Od konce 13. století se i na venkově začala objevovat větší, ale stále štíhlá lomená okna, která dovnitř vpouštěla více světla, ale také potřebovala větší plochy zasklení. Výroba velkých tabulí skla nebyla ve středověku známá a okna se tak členila kamennými pruty s ozdobnou kružbou ve vrcholu. V době pozdní gotiky rostla šířka oken a volnost jejich tvarů. Výplně se skládaly z malých kousků skla spojených pásky z olova, které je velmi měkké a dobře se tvaruje. Větší plochy zpevňovaly ještě železné pruty. Náročnější zasklení vznikalo technikou vitráže a sklomalby – sklíčka byla odlita ze skloviny pestře probarvené různými minerály a na závěr byla ještě opatřena malbou. Při pohledu zevnitř kostela tvořily nádhernou mozaiku barevného světla.

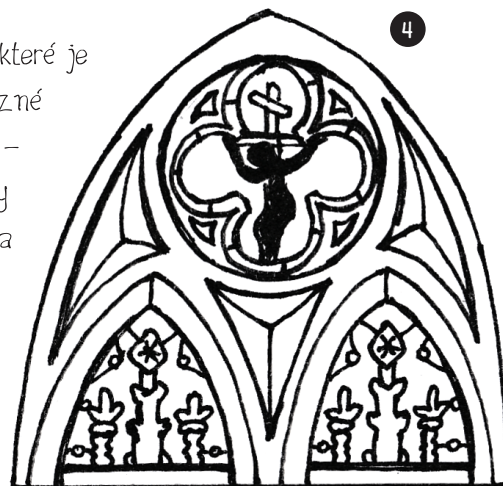
1

2

3

4

Nakresli si vitrážové okno podle vlastní fantazie.

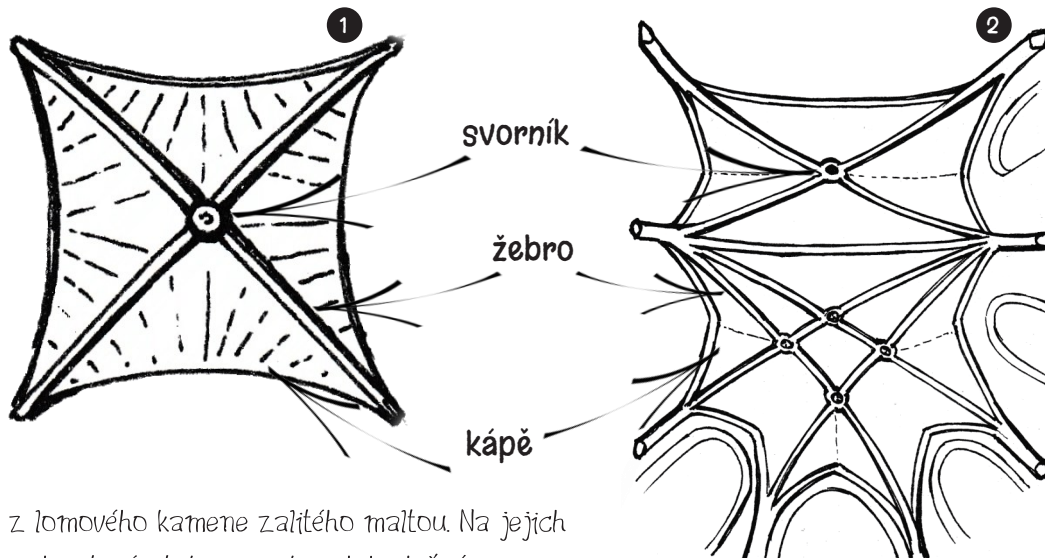
KLENBY

Klenby jsou konstrukce z kamene nebo cihel, které jsou trvanlivé, ale jejich stavba je pracná a technicky složitá. Během stavby musela klenbu nést pomocná dřevěná konstrukce – bednění. Teprve potom, když zaschnula malta a klenba získala svou pevnost, bylo možné bednění odstranit.

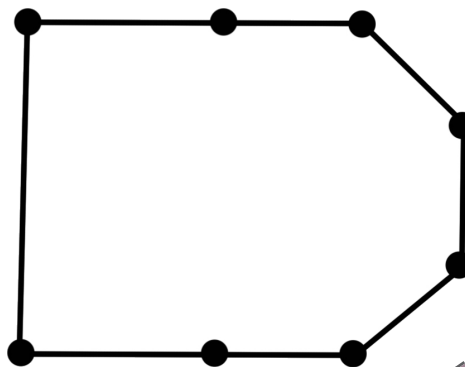
Inovací gotiky byly klenby s žebry. U nich stačilo na dřevěných ramenátech sestavit žebrovou kostru a prkna bednění se kladla přímo na

ni. Kápě klenby byly z lomového kamene zalitého maltou. Na jejich ploše mohou být dosud patrné otisky po prknech bednění.

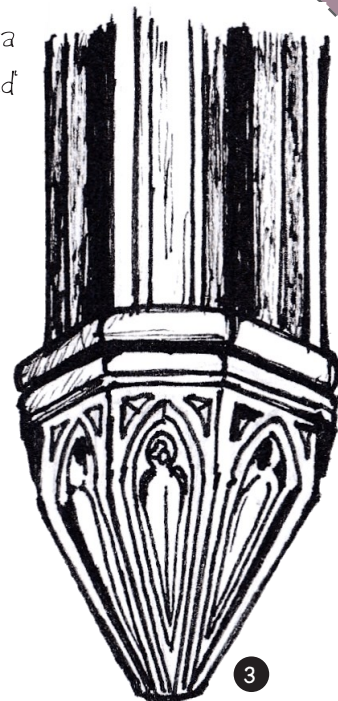
Stavitelé byli postupem času čím dál zručnější a odvážnější – vedle jednoduchých křížových kleneb se začaly stavět i klenby se složitějšími vzorci.

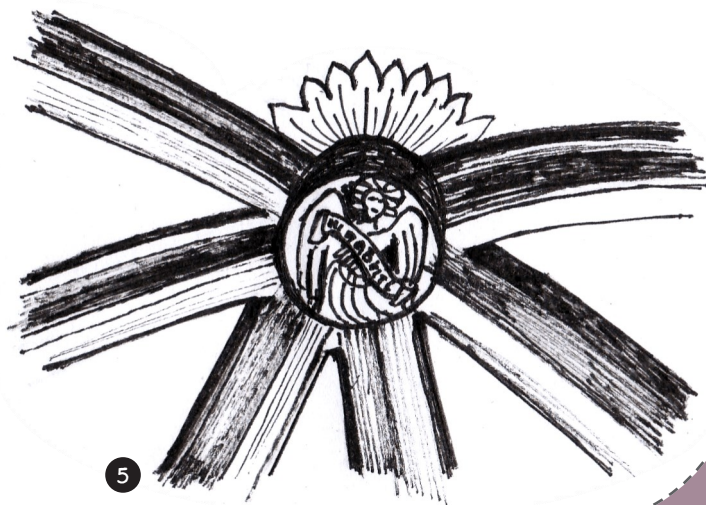
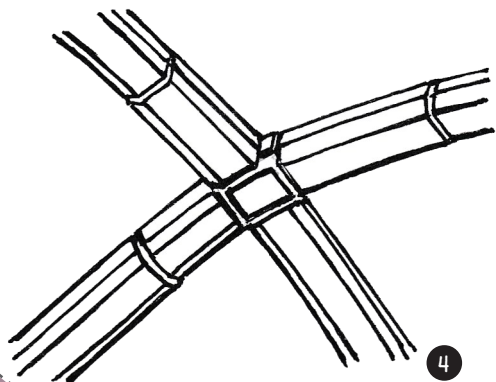
Můžeš si navrhnout vlastní klenbu. Jsou dané pouze body, do kterých se bude opírat.

U zdí výběhy klenebních žeber spočívaly na konzolách nebo příporách. Přípora je útlý sloupek, který probíhá od paty klenby až k podlaze. Konzoly zdobily buď architektonické motivy, nebo figury lidí, andělů či zvířat. Občas kameníci popustili fantazii a udělali si z vážného úkolu legraci.

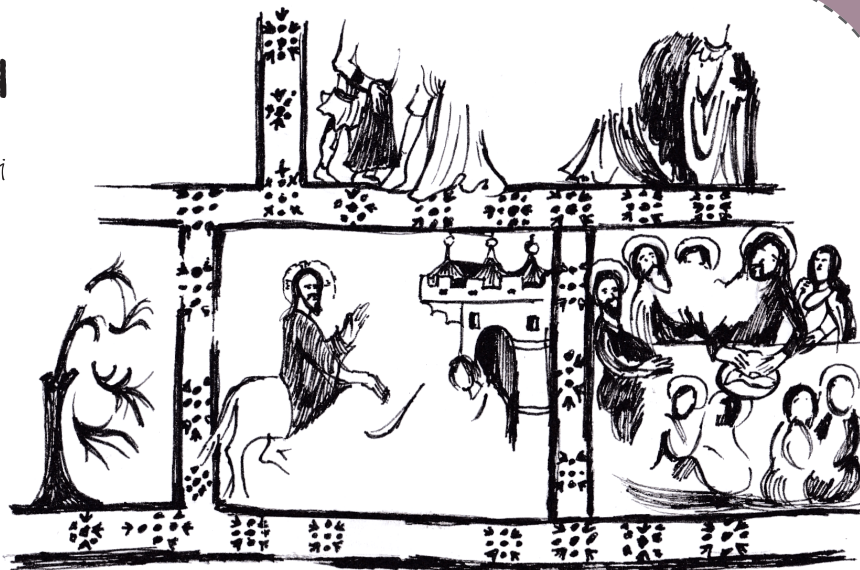
Žebra nejstarších kleneb byla jednoduchá a masivní a někdy ani neměla svorník. V mladším období byla jejich hmota elegantně vykrajovaná a ze svorníků shlížely biblické postavy, erby patronů kostela, motivy hvězd a květů.

BIBLE CHUDÝCH

Zdi venkovských kostelů z velké části pokrývaly nástěnné malby. Ty byly později překryté mladšími vrstvami omítek, často se zachovaly poškozené nebo jen neúplné. Neměly jen roli výzdoby. Lidé často neuměli číst a obrazy v kostele je seznamovaly s příběhy z Bible, které měl znát každý křesťan. Na stěnách mohly být vymalovány

velké působivé scény, nebo byly menší obrázky seřazeny do pásů jako komiks. Kromě Nového zákona (narození, život a smrt Ježíše Krista) mohly vycházet také ze Starého zákona. Z něj se nejčastěji vyobrazovalo biblické stvoření světa, příběh Adama a Evy a Kaina a Ábela.

1

Do horního
obrázku dokresli
oslika, na kterém
jede Kristus.

Jaký výjev je na
spodním obrázku?

.....

2

SVĚTCI

1

Dalším oblíbeným námětem byli křesťanští svatí. Vyobrazení řady z nich mělo zvláštní význam – někteří měli zajistit ochranu před požárem, jiní třeba dbát o ženy při porodu. O patronovi cestovatelů sv. Kryštofovi se věřilo, že spatřit jeho obraz ochrání v ten den proti náhlé a nečekané smrti. Malba

jeho velké postavy s malým Ježíškem na ramenou bývala umístěna tak, aby ji bylo možné spatřit hned ode dveří do kostela.

Zvláštní oblibě se těšili domácí světci v čele se sv. Václavem a Vojtěchem, které na malbách často doprovází také sv. Vít.

Který je nejdůležitější kostel v Čechách a komu je zasvěcen?

2

Světci byli zobrazováni jako důstojné postavy s atributem symbolizujícím jejich osud, oblibě se ale těšily také pěkně názorné a drastické výjevy jejich umučení. Třeba prorok Izaiáš byl podle tradice rozříznut pilou.

3

SLOVNÍČEK

Apsida je půlkruhový výklenek, který tvoří kněžiště románského kostela.

Eucharistie je základ křesťanského kultu – připomínka biblické Poslední večeře, při které se chléb a víno proměňuje v Tělo a Krev Kristovu. Slovo také označuje již proměněné hostie a víno.

Gotika je umělecký sloh, který se v Čechách začal projevovat před polovinou 13. století a v první polovině 16. století postupně přešel v ranou renesanci.

Kápě jsou úseky klenby mezi žebry, které vznikaly sestavením zdiva na pomocném bednění. Potřebnou pevnost získaly až po vytvrnutí malty.

Kaple je vymezený prostor v kostele nebo samostatná stavba, která slouží k pobožnostem, ale nemá všechny náležitosti kostela.

Kněžiště je prostor, kde kněz slouží mši. Byl oddělený od prostoru pro laiky. Ve středověku se dbalo na jeho orientaci směrem k východu.

Patron byl obvykle šlechtic, který financoval výstavbu kostela a zajistil mu majetek, z jehož výnosů byl kostel poté spravován a udržován. Na oplátku měl právo navrhnout ke kostelu kněze, jehož jmenování potvrdil biskup.

Presbytář nebo presbyterium je jiný název pro kněžiště (presbyter – latinsky kněz).

Retabulum nebo **retábl** je oltářní nástavec s obrazy nebo sochami, který stál na oltářní menze. Od pozdního středověku měl podobu skříňe. Jeho křídla opatřená různými výjevy se dala otvírat a zavírat a oltář tak během roku měnil svou podobu.

Románský sloh se v Čechách uplatňoval od 11. do poloviny 13. století.

Sanktuárium neboli **svatostánek** mělo ve středověku podobu kamenné schránky vsazené do severní zdi presbytáře.

Bylo opatřeno dvířky se zámkem a dovnitř se ukládaly nádoby s eucharistií, tedy proměněný chléb a víno.

Světce je v křesťanském pojetí člověk, který vedl obzvláště ctnostný život a je jisté, že se po smrti dostal do nebe. Lze se na něj tedy obracet s prosbou o přímluvu u Boha. Když je jeho svatost oficiálně potvrzena církví, je mu vyhrazen den v roce, kdy se slaví jeho svátek a může mu být zasvěcen kostel.

Svorník je obvykle kruhový kamenný článek vkládaný do průsečíku žebor na klenbě.

Žebro je oblouk sestavený z kamenných článků, které nese část tíhy klenby a hlavně mělo důležitou roli při její stavbě. V době pozdní gotiky začalo mít spíš ozdobnou funkci.

SEZNAM VYOBRAZENÍ

Obálka: Staré Zdánice, kostel sv. Václava.

s. 4: 1. Černčice, kostel sv. Jakuba; 2. Byšičky, kostel sv. Petra a Pavla.

s. 5: 1. Kamenná Horka, kostel sv. Marie Magdalény; 2. Morašice, kostel sv. Petra a Pavla.

s. 6: 1. Lanžov, kostel sv. Bartoloměje.

s. 7: 1. Nepřívěc, kostel sv. Kříže; 2. Žlunice, kostel sv. Petra a Pavla; 3. Živanice, kostel Zvěstování Panně Marii.

s. 8: 1. Slavoňov, kostel sv. Jana Křtitele; 2. Líberk, kostel sv. Petra a Pavla.

s. 9: 1. Mladočov, kostel sv. Bartoloměje; 2. České Heřmanice, kostel sv. Jakuba.

s. 10: 1. Kojice, kostel sv. Petra a Pavla; 2. Řečany nad Labem, kostel sv. Marie Magdalény; 3. Vysoký Újezd nad Dědínou, kostel sv. Jakuba.

s. 11: 1. Nadslav, kostel sv. Prokopa; 2. Mladé Buky, kostel sv. Kateřiny; 3. Perálec, kostel sv. Jana Křtitele.

s. 12: 1. Lično, kostel Zvěstování Panně Marii; 2. Korouhev, kostel sv. Petra a Pavla; 3. Vápno, kostel sv. Jiří.

s. 13: 1. Staré Město nad Metují, kostel sv. Jana Křtitele; 2. Pouchobradý, kostel Nejsvětější Trojice.

s. 14: 1. Raná, kostel sv. Jakuba; 2. Velký Třebešov, kostel sv. Štěpána; 3. Kostelec u Heřmanova Městce, kostel sv. Petra a Pavla.

s. 15: 1. Kočí, kostel sv. Bartoloměje; 2. Chornice, kostel sv. Vavřince.

s. 16: 1. Dolní Újezd, kostel sv. Martina.

s. 17: 1. Klášterec nad Orlicí, kostel Nejsvětější Trojice; 2. Práčov, kostel sv. Jakuba; 3. Kostelec u Heřmanova Městce, kostel sv. Petra a Pavla.

s. 18: 1. Rohenice, kostel sv. Jana Křtitele; 2. Rosice nad Labem, kostel sv. Václava; 3. Vlčice, kostel sv. Vojtěcha;
4. Lískovice, kostel sv. Mikuláše.

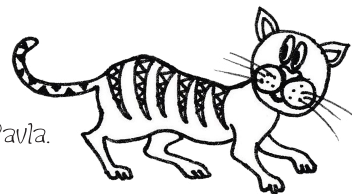
s. 19: 1. Rohozná, kostel sv. Erasma; 2. Korouhev, kostel sv. Petra a Pavla; 3. Lično, kostel Zvěstování Panně Marii;
4. Žlunice, kostel sv. Petra a Pavla.

s. 20: 1. Vítějeves, kostel sv. Kateřiny; 2. Trstěnice, kostel sv. Kříže.

s. 21: 1. Starý Svojanov, kostel sv. Mikuláše; 2. Voletice, kostel sv. Jiří; 3. Velký Třebešov, kostel sv. Štěpána, 4. Mladé Buky, kostel sv. Kateřiny; 5. Živanice, kostel Zvěstování Panně Marii.

s. 22: 1. Vápno, kostel sv. Jiří; 2. Morašice, kostel sv. Petra a Pavla.

s. 23: 1. Starý Svojanov, kostel sv. Mikuláše; 2. Třebosice, kostel sv. Kříže; 3. kostel sv. Kříže u Ronova nad Doubravou.

Vydal Národní památkový ústav,
územní odborné pracoviště v Josefově
v roce 2020

Texty napsala Eliška Racková

Obrázky nakreslili Viktor Blažek a Eliška Racková

Vytiskla Tiskárna Knopp, s.r.o., Nové Město nad Metují

ISBN 978-80-88226-25-3